

Dönem : 5
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 267

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Milli Savunma ve Dışişleri Komisyonları Raporları. (1/174)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : 101-318/07359

17. 8. 1978

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı 7. 8. 1978 tarihinde kararlaştırılan, «Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygıyla arz ederim.

Bülent Ecevit

Başbakan

GEREKÇE

1. Metni Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 1961 yılında kurulan Onsekiz Ülke Silahsızlanma Komitesi görüşmelerinde oluşturulan Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşması (NSYÖA), Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, 12 Haziran 1968'de, Türkiye'nin de olumlu oy kullandığı 2373 (XXII) sayılı Karar ile, kabul edilmiştir.

2. Türkiye, NSYÖA'nı, 28 Ocak 1969 tarihinde, Londra, Moskova ve Washington'da imzalamış ve yayınladığı bildiriye, bütün insanlığın geleceğini tehdit eden nükleer silahların yayılmasının önlenmesi çalışmalarını desteklediğini belirtmiş, Andlaşmayı imzalamakla Türk Hükümetinin, uluslararası ilişkilerde güven ve işbirliğinin yerleşmesi çabalarına katkıda bulunmayı amaçladığını vurgulayarak Andlaşmaya Taraf olma niyetini de belli etmiştir.

3. Bununla beraber, Andlaşmanın onaylanmasının sonuçları konusunda ilgili kuruluşlarımız arasında belirgin görüş ayrılıkları nedeniyle NSYÖA'nın onaylanması çalışmaları, 1976 yılı sonuna değin aşama kaydetmemiştir.

4. 1973 Arap - İsrail savaşının belirginleştirdiği geleneksel enerji bunalımının etkisiyle, gelişme yolundaki ülkelerde nükleer güç üretimi programlarına öncelik vermeye başlayınca, NSYÖA'nı onaylamamış nükleer silah sahibi olmayan ülkelerde girişilecek nükleer enerji üretimi çalışmalarının barışçı amaçlardan sapmamasını sağlamak üzere, nükleer cihaz, madde ve teknoloji ihracatçısı ülkeler, ideolojik ve ekonomik sistemlerindeki ayrılıklarına bakmaksızın, bir araya gelerek, nükleer ihracatı, etkili ve sıkı bir denetime bağlı kılacak ve gerektiğinde kendilerine belirli kısıtlayıcı önlemler alma olanağını verebilecek, uluslararası geçerliliği olan bir ilkeler bütünü saptamışlardır. Bu ilkeleri yeni uygulamaya koydukları belirli ulusal ihraç yasa ve kurallarına da aksettiren ihracatçı ülkeler, böylelikle, NSYÖA'nı onaylamamış ithalatçı ülkelere, ihraç ettikleri nükleer cihaz, madde ve teknolojisinin barışçı amaçlı uygulamalardan sapmamasını sağlamak üzere, çok taraflı önlemler ve etkili örgütsel güvenlik denetimi uygulayarak, anılan Andlaşma hükümlerine uymayı, dolaylı biçimde kabul ettirmişlerdir. Sonuçta, nükleer programları olan bir devlet için NSYÖA'nı onaylamak, artık

nükleer silah yapmayacağı hususundaki iyi niyet beyanının açıklanmasından öteye bir anlam taşımaz olmuştur.

5. NSYÖA bugüne değin 103 ülke tarafından onaylanmıştır. Andlaşma, Fransa dışındaki bütün NATO ve AET üyeleri, Küba ve Çin Halk Cumhuriyeti dışındaki bütün merkezîyetçi ekonomi sistemleriyle yönetilen ülkeler tarafından da onaylanmıştır. Türkiye'nin, imza tarihinden (Ocak 1969) uzun bir süre geçmiş olmasına karşın, Andlaşmayı onaylamamış bulunması, uluslararası ilişkilerde zaman zaman barışçı niyetlerimiz hakkında kuşkulu düşünceler doğmasına neden olabilmektedir.

6. NSYÖA'nın yürürlüğe girmesi ve enerji bunalımının somut biçimde ortaya çıkmasından sonra bu yeni koşullar, 1977 yılı içinde, ilkin Bakanlığımızın ilgili birimleri arasında yeniden değerlendirilmiş, sonra da Genelkurmay Başkanlığı, Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu Genel Sekreterliği, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının konuyla ilgili Genel Müdürlükleri yetkililerinin katıldığı Bakanlığımız koordinatörlüğünde düzenlenen toplantılarda müzakere edilmiş, NSYÖA'nın onaylanmasının gerekliliği yönünde oluşturulan kuruluşlar arası görüş, anılan kuruluşlarımızın Bakanlığımıza göndermiş olduğu olumlu resmi yazılarla son aşamaya erişerek kesinleşmiştir.

7. Türkiye, enerji gereksinmesini karşılamak ve artan nüfusu ile sanayileşmesini sağlamak amacıyla gelecekte daha da yoğunlaşacak enerji ihtiyacını gidermek için, bilinen geleneksel enerji kaynaklarının yetersiz kalacağının bilinciyle, bugün için en elverişli seçenek sayılan nükleer enerji üretimi programını başlatmıştır. İlk nükleer güç reaktörümüz 1985 yılında ticari işletmeye açılacak şekilde planlanmıştır. Ne var ki, nükleer güç üretimi, tesis, yakıt ve teknoloji yönünden olduğu gibi, finansman olanakları için de ülkemizi dış kaynaklara başvurma zorunda bırakmaktadır. İhracatçı ülke hükümetleri ve finansman kurumları ise, öncelikle, ithalatçı ülkenin NSYÖA'nı onaylamış bulunması koşulunu öne sürmektedir.

Bu itibarla, Türkiye'ye nükleer cihaz, madde ve teknolojinin girebilmesi, ülkemizin bu enerji türünden ekonomik amaçlarla yararlanabilmesi NSYÖA'nın onaylanmasına bağlı kalmaktadır.

Millî Savunma Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

Millî Savunma Komisyonu

Esas No. 1/174

Karar No. 16

24 . 11 . 1978

Yüksek Başkanlığa

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında Kanun tasarısı ilgili Millî Savunma ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin de iştirakleriyle Komisyonumuzda tetkik ve müzakere olundu.

Andlaşma metninin gerekçesinde de arz ve izah olunduğu üzere; İnsanlığın geleceğini tehdit eden Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşması, Türkiye'nin de olumlu oyuyla 12 . 6 . 1968 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiş ve ayrıca 28 . 1 . 1969 tarihinde Londra, Moskova ve Vasington'da Hükümetimizce imzalanmıştır.

Andlaşma Fransa, Küba, Çin ve Hindistan hariç bugüne kadar 103 ülke tarafından imzalanmıştır.

Andlaşmayı onaylamak demek Hükümetimizin nükleer silah yapmayacağı hususundaki iyi niyet beyanının açıklanmasından ibarettir.

Türkiye, enerji gereksinmesini karşılamak ve artan nüfusu ile sanayileşmesini sağlamak amacıyla nükleer enerji üretimi için nükleer güç reaktörümüzün ihalesini 1978 Nisan ayında yapmış olup 1985 yılında ticari işletmeye açılacaktır. Nükleer güç üretimi, tesis, yakıt ve teknoloji yönünden olduğu gibi, finansman olanakları içinde ülkemizi dış kaynaklara başvurma zorunda bırakmaktadır. İhracatçı ülke hükümetleri ve finansman kurumları ise, ithalatçı ülkelerce andlaşmanın onaylanması koşulunu ileri sürmektedir.

Bu bakımdan da Andlaşmanın gecikilmeden biran önce onaylanmasında ülkemizin büyük kazançları olacağı aşikârdır.

Gerek tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususları ve gerekse temsilcilerin verdikleri tamamlayıcı bilgileri uygun ve yerinde mütalaa eden Komisyonumuz tasarının tümünü prensip olarak kabul ettikten sonra maddelerin görüşmesine geçmiştir.

Tasarının 1,2 ve 3 ncu maddeleri uygun görülerek Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Dışişleri Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Komisyon Başkanı

Ankara

Kemal Kayacan

Bolu

Avni Akyol

İstanbul

Fehmi Cumalıoğlu

İstanbul

Ekrem Ceyhan

Başkanvekili

Edirne

Süleyman Sabri Özal

Bursa

Ali Elverdi

Kars

Bahri Dağdaş

Trabzon

Adil Ali Cinel

Sözcü

Sivas

Orhan Akbulut

Bursa

Saffet Ural

İmzada bulunamadı.

Mänisa

Faik Türün

İstanbul

Numan Uzun

Dışişleri Komisyonu Raporu

Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

Esas No. : 1/174

Karar No. : 21

28. 12. 1978

Yüksek Başkanlığa

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı, ilgili Dışişleri Bakanı ile Milli Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzda tetkik ve müzakere olundu.

Andlaşma, sosyalist blok - tarafsızlar ayırımı yapılmaksızın, şimdiye kadar 103 ülke tarafından imzalanmış olup Fransa, Çin, Küba ve Hindistan katılmayacaklarını beyan etmişlerdir.

Andlaşmanın onaylanmasını istemek; Nükleer silah yapımının 3 süper devlete inhisar edileceğini kabul etmek, nükleer silah yapmayacağız, yayılmasına da karşıyız diyerek iyi niyet beyanımızın açıklanmasından ibarettir.

1980 yılında Andlaşmanın revizyonu yapılacaktır. Andlaşmayı onayladığımız takdirde, belirli ülkelerin yanında Türkiye'de bu konuda söz sahibi olabilecektir.

Kalkınmanın temel taşlarından başlıcası bilindiği gibi enerjidir.

Termik ve hidrolik santrallarımızın yanında Nükleer enerji reaktörlerini de kurmaya mecburuz. Silifke'de kurulması düşünülen 600 megovatluk Atom santrali için A. B. D., İtalya ve İsveç proje vermişlerdir, Hatta İsveç, Finlandiya ile birlikte gerekli finansmanın % 85'ini karşılayacaklarını da bildirmişlerdir.

Türkiye'ye nükleer cihaz, madde ve teknolojinin girebilmesi için ihracatçı ülkeler ve finansman kurumları bu andlaşmanın onayını istemekte ve gerekeni ondan sonra yapacaklarını ifade etmektedirler.

Dünyada 300 tane atom santrali mevcut olup yaşam için ciddi tehlike arz eden artıklar deniz dibine veya toprak altına atılmaktadır.

Nükleer enerjiden elektrik üretiminin yanında tarım ve sağlık alanlarında da faydalanılmaktadır.

Gerek tasarının gerekçesinde arz ve izah olunan hususlar ve gerekse Sayın Bakanın verdikleri mütemim malumati uygun mütalaa eden Komisyonumuz tasarının tümünü prensip olarak kabul ettikten sonra maddelerin tetkikine geçmiştir.

Hükümetimiz tarafından 28.1.1969 tarihinde Londra, Moskova ve Vaşington'da imzalanan Andlaşmanın onaylanmasının uygun bulunduğunu gösteren tasarının 1 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının yürürlük ve yürütme ile ilgili 2 nci ve 3 ncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Konunun önemi ve ivediliği gözönünde tutularak tasarının Genel Kuruldan öncelikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulması kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Komisyon Başkanı

Muğla
Zeyyad Mırdalinci

Kâtip
Erzincan
Şinasi Özma

Aydın
Selami Gürgüç

Bursa
Cemal Kılınçlı

Elazığ
Celâl Ertuğ

İzmir
Kaya Bengisu

Başkanvekil

Urfa
Salih Özcan

Adana
M. Yılmaz Mete

Balıkesir
Sadullah Usumi

Çankırı
Nurettin Ok

Erzurum
Gıyasettin Karaca

Kayseri
Mehmet Zeki Okur

Sözcü

Ankara
Necati Gültekin

Ankara
Oğuz Aygün

Bingöl
H. Celâlettin Ezman

Edirne
Cayittin Yenil

İstanbul
Celâl Yardımcı

Uşak
İsmail Aydın

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından 28 Ocak 1969 tarihinde Londra, Moskova ve Vaşington'da imzalanan Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Andlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

7 . 8 . 1978

Başbakan <i>B. Ecevit</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>O. Eyüboğlu</i>	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>Turhan Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı <i>Dr. F. Sükan</i>	Devlet Bakanı <i>H. Çetin</i>	Devlet Bakanı <i>E. Akova</i>
Devlet Bakanı <i>Dr. L. Doğan</i>	Devlet Bakanı <i>S. Yıldız</i>	Devlet Bakanı <i>A. R. Septioğlu</i>
Devlet Bakanı <i>M. Kılıç</i>	Devlet Bakanı <i>A. Şener</i>	Adalet Bakanı <i>M. Can</i>
Milli Savunma Bakanı <i>H. E. Işık</i>	İçişleri Bakanı <i>İ. Özyaylı</i>	Dışişleri Bakanı <i>Prof. G. Ökçün</i>
Maliye Bakanı <i>Z. Müezzinoğlu</i>	Milli Eğitim Bakanı <i>N. Uğur</i>	Bayındırlık Bakanı <i>Ş. Elçi</i>
Ticaret Bakanı <i>T. Köprülüler</i>	Sağ. ve Sos.Yar. Bakanı <i>Dr. M. Tan</i>	Güm. ve Tek. Bakanı <i>T. Mataracı</i>
Ulaştırma Bakanı <i>G. Öngüt</i>	Gıda - Ta. ve Hay. Bakanı <i>M. Yüceler</i>	Çalışma Bakanı <i>A. B. Ersoy</i>
Sanayi ve Tek. Bakanı <i>O. Alp</i>	İşletmeler Bakanı <i>Prof. Dr. K. Bulutoğlu</i>	Enerji ve Ta. Kay. Bakanı <i>Doç. Dr. D. Baykal</i>
Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>A. Çoşkun</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>A. Karaaslan</i>	Köy İşleri ve Koop. Bakanı <i>A. Topuz</i>
Orman Bakanı <i>V. İlhan</i>	Gençlik ve Spor Bakanı <i>Y. Çakmur</i>	Sosyal Güvenlik Bakanı <i>H. İşgüzar</i>
Kültür Bakanı <i>Doç. Dr. A. T. Kışlalı</i>	Yerel Yönetim Bakanı <i>M. Özdemir</i>	

[Faint, illegible text covering the majority of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

[Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.]

NÜKLEER SİLAHLARIN YAYILMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ANDLAŞMA

İşbu Andlaşmayı akteden ve bundan böyle «Andlaşmaya Taraf» olarak anılacak Devletler,

Nükleer bir savaşın bütün insanlığı uğratabileceği yıkıntıyı ve böyle bir savaş tehlikesini önlemek için her türlü çabayı harcamayı ve halkların güvenliğini korumayı amaçlayan önlemlerin alınması gerektiğini göz-önünde tutarak,

Nükleer silahların yayılmasının nükleer savaş tehlikesini ciddi biçimde arttıracığına inanarak,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun nükleer silahların daha fazla yayılmasının önlenmesi konusunda bir anlaşma akdi için çağrıda bulunan kararlarına uygun olarak,

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvenlik denetiminin barışçıl nükleer çalışmalara uygulanışını kolaylaştırmak için işbirliği yapmayı yükümlenerek,

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvenlik denetimi dizgesi çerçevesinde belirli stratejik noktalarda aygıtlar ve diğer teknik yöntemler kullanılarak kaynak ve fizyona uğrayabilen özel madde akımına güvenlik denetiminin etkili bir biçimde uygulanması ilkesini daha da geliştirmek için girişilen araştırma, geliştirme ve diğer çabaları desteklediklerini belirterek,

Nükleer silahlara sahip Devletler tarafından patlayıcı nükleer araçların geliştirilmesinden elde edilebilecek teknolojik yan ürünler de dahil olmak üzere, nükleer teknolojinin barışçıl uygulanmasından sağlanacak yararların, nükleer silahlara sahip bulunsun veya bulunmasın, Andlaşmaya Taraf olan bütün devletlerin barışçıl amaçlarına açık tutulması ilkesini doğrulayarak,

Bu ilkenin gerçekleştirilmesi yönünden, Andlaşmaya Taraf, bütün Devletlerin atom enerjisinin barışçıl amaçlarla uygulanmasının daha da geliştirilmesi için, bilimsel bilgi alışverişine, mümkün olan en geniş biçimde katılmak ve tek başlarına veya diğer devletlerle işbirliği yaparak bu gelişmeye katkıda bulunmak hakkına sahip olduklarına inanarak,

Nükleer silahlanma yarışının mümkün olan en kısa zamanda durdurulmasının sağlanması ve nükleer silahsızlanma yönünde etkili önlemler almayı üstlenmek konusundaki niyetlerini açıklayarak,

Bu amaca ulaşılması için bütün devletleri işbirliğine çağırarak,

Atmosferde, uzayda ve su altında nükleer silah denemelerini yasaklayan 1963 Andlaşmasına Taraf Devletlerin, sözkonusu Andlaşma'nın önsözünde bütün deneysel nükleer silah patlamalarının süresiz durdurulmasını sağlamaya çalışmak ve bu amaçla görüşmelere devam etmek konusunda dile getirdikleri kararlılığı hatırlatarak,

Sıkı ve etkili uluslararası denetim altında, genel ve tam bir silahsızlanma Andlaşmasına bağlı olarak, nükleer silahların yapımının durdurulmasını, mevcut bütün nükleer silah stoklarının ortadan kaldırılmasını ve ulusal askeri depoların nükleer silahlardan arındırılmasını ve bunların atıcı araçlarının ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla, uluslararası gerginliğin yumuşamasını ve Devletler arasındaki güvenin güçlendirilmesinin geliştirilmesini isteyerek,

Devletlerin, uluslararası ilişkilerinde Birleşmiş Milletler Yasası gereğince, herhangi bir Devletin toprak bütünlüğüne veya siyasal bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler Amaçlarıyla bağdaşmayacak başka bir şekilde kuvvet kulanmaktan veya kuvvet kullanma tehdidinden kaçınmaları ve uluslararası barış ve güvenliğin, dünyanın insan ve ekonomik kaynaklarının en az kısmının silahlanmaya ayrılarak sağlanması gerektiğini hatırlatarak,

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır :

Madde - I

Andlaşmaya taraf nükleer silah sahibi her Devlet, nükleer silahları veya diğer patlayıcı nükleer araçları ya da bu gibi silahların veya patlayıcı araçların kontrolünü, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, kime olursa olsun, devretmemeyi, ve nükleer silah sahibi olmayan herhangi bir Devlete, nükleer silahları veya diğer nükleer patlayıcı araçları yapması veya başka şekilde elde etmesi yahut bu tür silahların veya patlayıcı araçların kontrolünü elde etmesi için herhangi bir şekilde yardım, özendirme veya isteklendirmede bulunmamayı üstlenir.

Madde : II

Andlaşmaya Taraf nükleer silaha sahip olmayan her Devlet, nükleer silahları veya diğer nükleer patlayıcı araçları yahut bu silahların veya patlayıcı araçların kontrolünü, kimden olursa olsun, doğrudan doğruya veya dolaylı şekilde devralmamayı; nükleer silahları veya diğer patlayıcı nükleer araçları yapmamayı veya başka şekilde elde etmemeyi ve bu silahların veya patlayıcı araçların yapımı için herhangi bir yardım aramamayı veya almamayı üstlenir.

Madde - III

1. Andlaşmaya Taraf nükleer silaha sahip olmayan Devlet, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın Statüsüne ve Ajansın güvenlik denetimi dizgesine uygun olarak, nükleer enerjinin barışçıl amaçla kullanılması- nın, nükleer silahlara veya diğer patlayıcı nükleer araçlara saptırılmasını önlemek amacıyla, sadece bu Andlaşma ile üzerine aldığı yükümlülükleri uygulayıp uygulamadığının kanıtlanması amacıyla, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile görüşmeler yoluyla akdedilecek bir anlaşmada belirtilecek güvenlik denetimini kabul etmeyi üstlenir. Bu maddenin gerektirdiği güvenlik denetimi yöntemleri, kaynak ve fizyona uğrayabilen özel madde bakımından hem bu maddelerin herhangi bir ana nükleer tesiste üretimi, işlenmesi veya kullanılması sırasında, hem de böyle bir tesisin dışında bulunduğu sırada uygulanacaktır. Bu maddenin gerektirdiği güvenlik denetimi, anılan Devletin egemenliği altındaki toprakları üzerinde veya kendi kontrolü altındaki herhangi bir yerde yürütülen bütün barışçıl nükleer çalışmalarda kullanılan kaynak ve fizyona uğrayabilen özel maddelerin tümüne uygulanacaktır.

2. Andlaşmaya Taraf her Devlet (a) kaynak veya fizyona uğrayabilen özel madde veya (b) fizyona uğrayabilen özel maddenin işlenmesi, kullanılması veya üretimi için özel olarak tasarlanmış veya hazırlanmış cihaz, veya maddeyi, kaynak veya fizyona uğrayabilen özel madde, işbu maddenin gerektirdiği güvenlik denetimine bağlı kılınmadıkça, nükleer silaha sahip olmayan herhangi bir Devlete, kullanma amacı barışçıl da olsa, sağlamamayı üstlenir.

3. İşbu Maddenin gerektirdiği güvenlik denetimi, Andlaşmanın IV. Maddesine uygun biçimde ve işbu Madde Hükümleri ve önsözde belirtilen güvenlik denetimi ilkesi uyarınca, nükleer maddenin barışçıl amaçlarla işlenmesi, kullanılması veya üretimine ait nükleer madde ve cihazın uluslararası alışverişi dahil Taraf- ların iktisadi ve teknolojik gelişmesini veya barışçıl nükleer çalışmalar alanında uluslararası işbirliğini engelle- meyecek şekilde uygulanacaktır.

4. Andlaşmaya Taraf nükleer silah sahibi olmayan devletler, tek başlarına veya diğer Devletlerle bir- likte, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın Statüsüne uygun olarak, bu Maddenin gereklerini yerine getir- mek üzere, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı ile anlaşmalar akdedeceklerdir. Söz konusu anlaşmaların gö- rüşülmesi, bu Andlaşma'nın yürürlüğe girmesinden itibaren ilk 180 gün içinde başlayacaktır. Onay veya katıl- ma belgelerini 180 günlük süreden sonra vermiş olan Devletler için söz konusu anlaşmaların görüşülmeye baş- lanması, belgelerin sunulma tarihinden sonraya bırakılmayacaktır. Bu anlaşmalar, en geç, görüşülmelerinin baş- lama tarihini izleyen 18 ay içinde yürürlüğe girecektir.

Madde - IV

1. Bu Andlaşmanın hiç bir hükmü, ayrıcalık gözetmeksizin ve I ve II nci maddelere uygun olarak, And-laşmaya Taraf olan bütün Devletlerin, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla araştırılmasının, üretiminin ve kullanılmasının geliştirilmesi ile ilgili vazgeçilmez haklarını olumsuz biçimde etkiler şeklinde yorumlanmaya- caktır.

2. Bu Andlaşmaya Taraf bütün Devletler, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanılmasının, sağlayacak cihaz, madde, bilimsel ve teknolojik bilgilerin mümkün olan en geniş ölçüde alışverişini kolaylaştırmayı üst- lenirler ve bu alışverişe katılma hakkına sahiptirler. Bunu gerçekleştirebilecek Andlaşmaya Taraf Devletler, dünyanın kalkınmakta olan bölgelerinin ihtiyaçlarını gereğince gözönünde tutarak, özellikle işbu Andlaşmaya Taraf nükleer silahlara sahip olmayan Devletlerin topraklarında, nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla uygulan- masının daha da geliştirilmesine, tek başlarına veya diğer Devletlerle veya uluslararası örgütlerle birlikte, kat- kıda bulunmak üzere işbirliği de yapacaklardır.

Madde - V

İşbu Andlaşmaya Taraf her Devlet, Andlaşma gereğince, uygun uluslararası gözlemleme ve uygun uluslararası yöntemlerle, barışçıl nükleer patlamaların yararlarını, bu Andlaşmaya Taraf nükleer silahlara sahip olmayan Devletlere, ayrıcalık gözetmeksizin açık bulundurmaya ve bu gibi Devletlerden, kullanılan patlayıcı araçlar karşılığı alınacak bedeli mümkün olan düşük düzeyde tutmayı ve araştırma ve geliştirme giderlerini hesaba katmamak için gerekli önlemleri almayı üstlenir.

Andlaşmaya Taraf nükleer silah sahibi olmayan Devletler bu gibi yararları, özel bir uluslararası anlaşma veya anlaşmalar uyarınca ve nükleer silahlara sahip olmayan Devletlerin yeterli şekilde temsil edildikleri uygun bir uluslararası örgüt aracılığı ile sağlayabileceklerdir. Bu konudaki görüşmeler, Andlaşma yürürlüğe girdikten sonra, mümkün olan en kısa zamanda başlayacaktır. Andlaşmaya Taraf nükleer silahlara sahip olmayan Devletler, isterlerse, ikili anlaşmalara dayanarak da bu faydalardan yararlanabilirler.

Madde - VI

Andlaşmaya Taraf Devletlerin her biri, nükleer silah yarışının yakın bir tarihte durdurulması ve nükleer silahsızlanmaya ilişkin etkili önlemler ile sıkı ve etkili bir uluslararası denetim altında genel ve tam silahsızlanmaya ilişkin bir anlaşma akdi için görüşmeleri iyi niyetle yürütmeyi üstlenir.

Madde - VII

Bu Andlaşmanın hiçbir hükmü, herhangi bir devletler grubunun kendi topraklarının nükleer silahlardan tamamıyla arındırılmasını sağlamak amacıyla bölgesel andlaşmalar yapma hakkını etkilemez.

Madde - VIII

1. Andlaşmaya Taraf herhangi bir Devlet Andlaşmada değişiklikler yapılmasını önerebilir. Önerilen herhangi bir değişiklik metni Saklayıcı Hükümetlere sunulacak, bu Hükümetler de anılan metni Andlaşmanın bütün Taraflarına yazıyla bildireceklerdir. Bunun üzerine, Andlaşmaya Taraf Devletlerden üçte biri veya daha fazlası istediği takdirde, Saklayıcı Hükümetler böyle bir değişikliği görüşmek üzere, Andlaşmaya Taraf bütün Devletlerin çağrılacağı bir Konferans toplayacaklardır.

2. Bu Andlaşmada yapılacak herhangi bir değişiklik, Andlaşmaya Taraf olan bütün Devletlerin oy çoğunluğu ile kabul edilmeli, bu çoğunlukta, Andlaşmaya Taraf nükleer silah sahibi bütün Devletlerin oylarıyla, değişiklik metninin Taraflara bildirildiği tarihte Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Governörler Meclisi üyesi olan bütün diğer Taraf Devletlerin oyları da bulunmalıdır. Değişiklik, değişiklikle ilgili onay belgesini veren her Taraf Devlet için, Andlaşmaya Taraf nükleer silahlara sahip bütün Devletler ve değişiklik önerisinin bildirildiği tarihte Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının Governörler Meclisi üyesi olan diğer bütün Taraf Devletler dahil olmak üzere, bütün Tarafların çoğunluğunun onay belgelerini vermeleri üzerine yürürlüğe girecektir. Bu tarihten sonra diğer herhangi bir Taraf Devlet bakımından değişiklik, o Devletin değişiklikle ilgili onay belgesini verdiği tarihten itibaren yürürlüğe girecektir.

3. Bu Andlaşmanın yürürlüğe girmesinden beş yıl sonra, önsözdeki amaçların ve Andlaşma hükümlerinin uygulama durumunu saptamak amacıyla Andlaşmanın işleyişini gözden geçirmek üzere İsviçre'nin Cenevre şehrinde Andlaşmaya Taraf Devletlerin katılacağı bir Konferans toplanacaktır. Bundan sonra, beş yıllık aralarla Andlaşmaya Taraf Devletlerin çoğunluğu, yine Andlaşmanın işleyişinin gözden geçirilmesi amacıyla, Saklayıcı Hükümetlere bir öneride bulunarak yeni konferanslar toplanmasını sağlayabilirler.

Madde - IX

1. Bu Andlaşma, imza için bütün Devletlere açık olacaktır. İşbu Maddenin üçüncü fıkrasına göre, yürürlüğe girmesinden önce imzalamayan herhangi bir Devlet Andlaşmaya herhangi bir zamanda katılabilir.

2. Bu Andlaşma, Andlaşmayı imzalamış Devletlerin onayından geçecektir. Onay ve katılma belgeleri, işbu Andlaşmada Saklayıcı Hükümetler olarak belirlenen Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Hükümetlerine verilecektir.

3. Bu Andlaşma, Hükümetleri Saklayıcı olarak belirlenmiş Devletlerin ve Andlaşmayı imzalamış bulunan diğer 40 Devletin onaylamasından ve onay belgelerini vermelerinden sonra yürürlüğe girecektir. İşbu Andlaşma bakımından, nükleer silah sahibi Devlet, 1 Ocak 1967 tarihinden önce nükleer bir silah ya da diğer patlayıcı araç yapıp patlatmış olan Devlettir.

4. Onay ve katılma belgelerini Andlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra veren Devletler bakımından Andlaşma, onay veya katılma belgelerinin verilme tarihinde yürürlüğe girecektir.

5. Saklayıcı Hükümetler, Andlaşmayı imzalamış ve Andlaşmaya katılmış bulunan bütün Devletlere, herbir imza tarihini, herbir onay veya katılma belgesinin verilme tarihlerini, Andlaşmanın yürürlüğe giriş tarihini ve bir konferans toplanması için yapılan istemlerin veya diğer bildirimlerin alınış tarihlerini vakit geçirmeden bildireceklerdir.

6. İşbu Andlaşma, Saklayıcı Hükümetlerce Birleşmiş Milletler Yasasının 102 nci Maddesi uyarınca tescil edilecektir.

Madde - X

1. Taraflardan herbiri, ulusal egemenliğini uygulayarak, Andlaşmanın konusuna giren olağanüstü olayların ülkesinin yüksek çıkarlarını tehlikeye düşürdüğüne karar verirse, Andlaşmadan çekilme hakkına sahip olacaktır. Bu durumda, çekilme kararı hakkında, üç ay önceden Andlaşmanın bütün Taraflarına ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine bildirimde bulunacaktır. Bu bildirim, Taraf Devletin yüksek çıkarlarını tehlikeye sokmuş saydığı olağanüstü olaylar hakkında bir açıklamayı içerecektir.

2. Andlaşmanın yürürlüğe girmesinden yirmibeş yıl sonra, Andlaşmanın süresiz olarak yürürlükte kalıp kalmayacağını veya belirli bir ek süre veya süreler için uzatılıp uzatılmayacağını kararlaştırmak üzere bir konferans toplanacaktır. Bu karar Andlaşmaya Taraf Devletlerin çoğunluğunca alınacaktır.

Madde - XI

İngilizce, Rusça, Fransızca, İspanyolca ve Çin’ce metinleri eşit derecede geçerli olan işbu Andlaşma Saklayıcı Hükümetlerin arşivlerinde saklanacaktır. İşbu Andlaşmanın usulüne uygun olarak onaylanmış nüshaları, Saklayıcı Hükümetler tarafından Andlaşmayı imzalamış ve Andlaşmaya katılmış Devletlerin Hükümetlerine iletilecektir.

Bu hususları bildirerek, aşağıda imzaları bulunan yetkili temsilciler, Andlaşmayı imzalamışlardır.

Bindokuzyüztaltmışsekiz yılının Temmuz ayının birinci günü Londra, Moskova ve Washington’da üç nüsha olarak düzenlenmiştir.